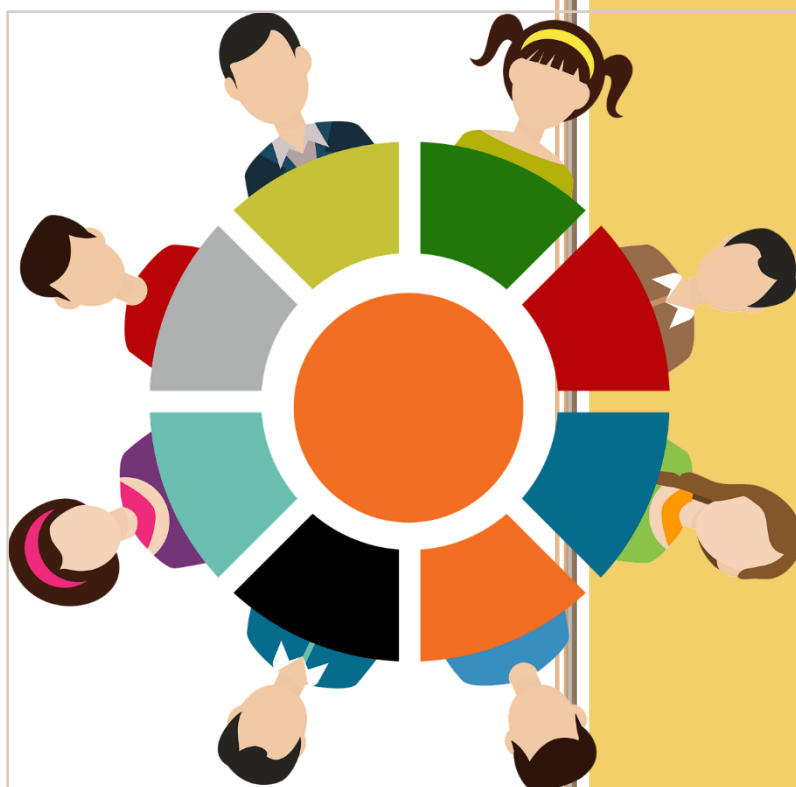

2020

Analýza sociálnych možností v oblasti verejného obstarávania na Slovensku

Európska únia
Európsky sociálny fond

Tento projekt je financovaný z Európskeho sociálneho fondu.

Obsah

Zoznam skratiek	2
Pod'akovanie	3
Úvod	4
1 Základné ciele a východiská analýzy	6
2 Legislatíva	10
2.1 Európska právna úprava	10
2.2 Slovenská právna úprava	10
2.2.1 Zákon o verejnom obstarávaní	11
2.2.2 Zákon o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch	13
3 Skúsenosti s aplikáciou sociálnych aspektov vo verejnom obstarávaní	14
3.1 Skúsenosti zamestnancov obstarávateľských subjektov s aplikáciou sociálnych aspektov vo verejnom obstarávaní	14
3.2 Aplikácia sociálnych aspektov v praxi z pohľadu odborníkov Úradu pre verejné obstarávanie	15
3.3 Štatistika o uplatňovaní sociálnych aspektov v praxi z interných informačných zdrojov Úradu pre verejné obstarávanie	16
4 Identifikované problémy súvisiace so sociálnymi aspektami	19
4.1 Prehľad identifikovaných problémov na základe údajov z dotazníka vyplneného zamestnancami obstarávateľských subjektov	19
4.2 Problémy súvisiace s aplikáciou sociálnych aspektov vo verejnom obstarávaní z pohľadu odborníkov Úradu pre verejné obstarávanie	22
5 Možnosti pre vzdelávanie o sociálnych aspektoch	24
5.1 Priestor pre vzdelávanie a jeho formy z pohľadu zamestnancov obstarávateľských subjektov a odborných zamestnancov úradu.....	24
5.2 Možnosti spolupráce pre zvyšovanie povedomia o sociálnych aspektoch	29
6 Záver a zhodnotenie	32
Zoznam grafov	36

Zoznam skratiek

BOZP	-	Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci
EK	-	Európska komisia
EÚ	-	Európska únia
HS	-	Hospodársky subjekt
MSP	-	Malé a stredné podniky
Obstarávateľské subjekty	-	Verejný obstarávateľ, obstarávateľ, osoba podľa § 8 zákona o verejnom obstarávaní, externá spoločnosť zabezpečujúca verejné obstarávanie, resp. ich zamestnanci
Oznámenie	-	Oznámenie o vyhlásení verejného obstarávania, vrátane výziev na predkladanie ponúk pri podlimitných zákazkách bez využitia elektronického trhoviska
SA	-	Sociálny aspekt
Smernica 2014/24/EÚ	-	Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/24/EÚ z 26. februára 2014 o verejnom obstarávaní a o zrušení smernice 2004/18/ES
SP	-	Stavebné práce
SR	-	Slovenská republika
Úrad	-	Úrad pre verejné obstarávanie
VO	-	Verejné obstarávanie
Zákon o verejnom obstarávaní	-	Zákon č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a zmene a doplnení niektorých zákonov
ZZO	-	Zdravotne znevýhodnené osoby

Pod'akovanie

Európska komisia schválila dňa 27. novembra 2014 operačný program Efektívna verejná správa, ktorý prináša pomoc z fondov Európskej únie na programové obdobie 2014 – 2020. Cieľom operačného programu je podporiť aktivity, ktoré skvalitnia a zefektívnia verejnú správu a tiež oblasť súdnictva. Touto cestou by sme sa chceli poďakovať za podporu projektu Zvyšovanie efektívnosti v oblasti verejného obstarávania na Slovensku, ktorý je podporený z Európskeho sociálneho fondu.

Naše poďakovanie patrí taktiež odborným zamestnancom úradu, ktorí si, popri plnení náročných pracovných povinností, našli čas a poskytli spätnú väzbu prostredníctvom interných dotazníkov k uvedenej problematike aplikovania sociálnych aspektov vo verejnom obstarávaní.

V súvislosti s aktivitou distribúcie externých dotazníkov ďakujeme zamestnancom stálych regionálnych pracovísk úradu pôsobiacich v Banskobystrickom, Trenčianskom a Prešovskom kraji, ktorých kvalitná zdrojová databáza kontaktných údajov verejných obstarávateľov a obstarávateľov v príslušných samosprávnych krajoch určite prispela k vyššiemu počtu návratnosti dotazníkov.

Poďakovanie za ochotu spolupracovať pri distribúcii externých dotazníkov na svojich členov patrí aj dvom združeniam - Únii miest Slovenska a Združeniu samosprávnych krajov (SK8).

Úvod

Kedže verejné obstarávanie je jednou z priorít reformy verejnej správy, úrad v rámci operačného programu Efektívna verejná správa vypracoval projekt Zvyšovanie efektívnosti v oblasti verejného obstarávania na Slovensku, v ktorom sa zameriava na zabezpečenie dlhodobej podpory strategického verejného obstarávania prostredníctvom zvyšovania odborného povedomia a motivácie verejných obstarávateľov v praxi využívať strategické verejné obstarávanie. Sústreďuje sa v ňom na aktivity, ktoré zvyšujú návrhy na kvalitu, efektívnosť a priebeh verejného obstarávania, ale aj na dohľad nad ním, ktorý vykonáva úrad. Nakoľko verejné obstarávanie je jedným z nástrojov na dosiahnutie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu s cieľom zabezpečiť čo najefektívnejšie využitie verejných finančných zdrojov, predstavuje tak nový pilier pre už spomínanú reformu verejnej správy.

Verejné obstarávanie prechádza neustálymi zmenami. Aktuálne je možné konštatovať, že „klasické“ verejné obstarávanie, v porovnaní s minulosťou, vo väčšej miere vychádza a stojí na základoch tzv. „strategického verejného obstarávania“. Strategické verejné obstarávanie využíva nástroje, ciele a koncepčné prístupy, ktoré priamo podporujú trvalo udržateľný ekonomický rozvoj podporujúci ochranu životného prostredia, sociálny zmier, podporu ľudských práv a vedy a výskumu. Ide o tzv. zelené verejné obstarávanie, sociálne aspekty vo verejnom obstarávaní a verejné obstarávanie inovatívnych riešení. Verejné obstarávanie teda nemôžeme zovšeobecňovať len na zadávanie zákaziek na dodanie tovarov, poskytovanie služieb alebo uskutočnenie stavebných prác, ale je potrebné vnímať ho ako univerzálny nástroj na riešenie vyššie uvedených spoločenských cieľov, ktorý prispieva k zvyšovaniu kvality života.

Sekundárne politiky, ako osobitná forma verejného obstarávania, majú zabezpečiť, že obstarávaný predmet zákazky, vrátane činností súvisiacich napríklad s jeho dodaním, prevádzkou či realizáciou, bude mať priaznivý vplyv na životné prostredie, inovácie a/alebo sociálny aspekt. Európskou komisiou sú zaradené medzi prioritné a podporujú dlhodobú efektívnosť a účelnosť v obstarávaných predmetoch zákaziek.

Strategické verejné obstarávanie je podporované projektom Zvyšovanie efektívnosti v oblasti verejného obstarávania na Slovensku. Jeho prvým cieľom je

zvyšovanie kvality, efektívnosti a profesionality dohľadovej činnosti a odhaľovanie konfliktu záujmov v oblasti verejného obstarávania v Slovenskej republike. Druhým cieľom je zabezpečenie dlhodobej podpory strategického verejného obstarávania prostredníctvom jeho individuálnych zložiek: 1. Zelené verejné obstarávanie, 2. Sociálne aspekty vo verejnom obstarávaní a 3. Verejné obstarávanie inovatívnych riešení. V rámci každej zložky budú vypracované odborné a špecifické príručky, zborníky dobrej praxe a zrealizované workshopy, ktoré rozšíria vzdelanostnú bázu obstarávateľských subjektov a odbornej verejnosti.

Sociálny aspekt vo verejnom obstarávaní má najširšiu oblasť implementácie a preto je nevyhnutné, aby úrad identifikoval problémy súvisiace s aplikáciou sociálnych aspektov vo verejnom obstarávaní, možnosti, prístupy a spôsoby aplikovania sociálneho aspektu vo verejnom obstarávaní v praxi, a následne pripravil nástroje, ktoré aplikáciu sociálnych aspektov vo verejnom obstarávaní zjednodušia a vysvetlia v takej podobe, aby bola pre obstarávateľské subjekty čo najzrozumiteľnejšia a motivovala ich aplikovať sociálny aspekt v čo najvyššej možnej miere, nie len zákonom o verejnom obstarávaní stanovenej kvóte. Definícia sociálnych aspektov vo verejnom obstarávaní podľa zákona o verejnom je nasledovná:

Sociálnym aspektom vo verejnom obstarávaní sa rozumie taký aspekt súvisiaci s predmetom zákazky, ktorý môže viesť k pozitívnemu sociálnemu vplyvu plnenia predmetu zákazky, najmä k vytvoreniu alebo podpore tvorby pracovných príležitostí, dôstojným, spravodlivým a uspokojivým pracovným podmienkam nad rámec zákonom vyžadovanej povinnosti ich zabezpečenia, začleneniu znevýhodnených, ohrozených alebo vylúčených osôb a skupín osôb do spoločenských vzťahov a zjednodušeniu ich prístupu na trh práce, zvýšeniu dostupnosti a použiteľnosti tovarov, služieb a stavebných prác pre zdravotne postihnuté osoby, etickému a spravodlivému obchodovaniu, zabezpečeniu rastu ekonomiky založenej na vedomostiach a inováciách, udržateľnosti zdrojov a sociálnej a územnej súdržnosti, k zvyšovaniu zodpovednosti dodávateľov vo vzťahu k záujmom spoločnosti, najmä integrovaním sociálne prospešných aktivít do činnosti dodávateľa a spoluprácou s jeho činnosťou dotknutými subjektmi alebo zmierňovaniu dôsledkov ekonomického a sociálneho zaostávania najmenej rozvinutých okresov.

1 Základné ciele a východiská analýzy

Prvým krokom k naplneniu vyššie uvedených cieľov, je vypracovanie Analýzy sociálnych možností v oblasti verejného obstarávania na Slovensku. Z dlhodobého hľadiska je pre Slovenskú republiku kľúčové, aby sa do verejného obstarávania implementovali sociálne aspekty, a práve preto je potrebné vytvoriť a zabezpečiť také nástroje, ktoré budú inšpirovať odbornú verejnosť k ich využitiu a uplatneniu v procese verejného obstarávania.

K splneniu stanoveného cieľa analýzy, aj s ohľadom na novú zákonnú povinnosť pre verejných obstarávateľov a obstarávateľov uvedenú a citovanú v časti 2. Legislatíva, bolo pre účely stanovenia ďalších cielených strategických krokov v súvislosti s aplikovaním sociálnych aspektov vo verejnom obstarávaní potrebné overiť, či v Slovenskej republike medzi subjektami verejného obstarávania existuje reálne povedomie o tejto problematike. Cieľom analýzy teda je zistiť, aká je medzi obstarávateľskými subjektami vedomosť o existencii sociálneho aspektu, či je sociálny aspekt vo verejnom obstarávaní využívaný, do akej miery a v ktorých oblastiach, v ktorej časti súťažných podkladov je definovaný, čo môže byť príčinou jeho nevyužívania, prípadne aké sú, podľa názoru dopytovaných subjektov, obmedzenia v jeho uplatňovaní vo verejnom obstarávaní, aké konkrétne dostupné prostriedky a nástroje by boli vítané a uprednostňované k podpore a rozšíreniu povedomia v tejto oblasti, a zároveň, ktoré konkrétne sociálne aspekty je potrebné týmito nástrojmi podporiť.

Dotazníkový prieskum

K získaniu uvedených informácií bol určený, ako hlavný nástroj analýzy, dotazníkový prieskum, ktorého zámerom bolo získanie aktuálnych údajov na reprezentatívnej vzorke v reálnom čase.

V rámci tejto aktivity bolo formou dotazníkov zmapované aplikovanie sociálneho aspektu vo verejnom obstarávaní v slovenských podmienkach, a to v dvoch rovinách:

1. Zmapovanie skúseností zamestnancov obstarávateľských subjektov so sociálnym aspektom vo verejnom obstarávaní,
2. Zmapovanie skúseností odborníkov úradu so sociálnym aspektom vo verejnom obstarávaní.

Najdôležitejším cieľom analýzy bolo zmapovanie skúseností zamestnancov obstarávateľských subjektov s uplatňovaním sociálneho aspektu na Slovensku, ktoré najreálnejšie odzrkadľujú aké skutočnosti sa v súvislosti s aplikáciou sociálnych aspektov vo verejnom obstarávaní, javia v praxi ako najproblematickejšie.

Dotazníkový prieskum sa zameriava na dve cieľové skupiny - internú a externú. Tomu boli prispôsobené aj samotné dotazníkové formuláre, pričom základ použitých otázok bol identický.

Zloženie cieľových skupín bolo nasledovné:

- interná skupina: odborníci úradu (zamestnanci) – v počte 92
- externá skupina: celkový počet – 945, podľa subjektu:
 - verejní obstarávatelia – v počte 843,
 - obstarávatelia – v počte 62,
 - osoby podľa § 8 – v počte 10,
 - externé súkromné poradenské spoločnosti – v počte 30.

Nástroj realizovania dotazníkového prieskumu:

- dotazníkový elektronický internetový on-line formulár pre obe cieľové skupiny vytvorený prostredníctvom dostupnej aplikácie Google.

Spôsob odoslania formulárov:

- interná skupina: odoslanie z emailovej adresy.
- externá skupina: odoslanie z emailovej adresy.

Obdobie realizovania dotazníkového prieskumu:

- interná skupina: od 15. 6. 2020 do 19. 6. 2020
- externá skupina: od 8. 7. 2020 do 15. 7. 2020.

Počet otázok:

- interná skupina: 4
- externá skupina: 10.

Vyhodnocovanie dotazníkového prieskumu:

- automaticky sčítané počty odpovedí prostredníctvom on-line formulára, následne manuálne vyhodnocovanie a vypracovanie grafov a ich popisov

Reprezentatívna vzorka podľa počtu prijatých odpovedí:

- interná skupina: 92 odpovedí
- externá skupina: 945 odpovedí

Dotazníkový prieskum je detailne analyzovaný v ďalších častiach tohto dokumentu.

Základná štatistika o uplatňovaní sociálnych aspektov v praxi z interných informačných zdrojov úradu

V zmysle zákona o verejnom obstarávaní platného do 1. 1. 2020 neexistovala v SR pre verejných obstarávateľov a obstarávateľov povinnosť aplikovania sociálneho aspektu vo verejnom obstarávaní a pojem sociálny aspekt nebol v zákone právne vymedzený.

Do uvedeného termínu bolo aplikovanie sociálneho aspektu vo verejnom obstarávaní založené na princípe dobrovoľnosti a z uvedeného dôvodu neexistovala ani povinnosť poskytovania/zverejňovania tejto informácie v oznámeniach o vyhlásení verejného obstarávania, v prípade jeho použitia.

Na základe informácií získaných z internej zdrojovej databázy úradu bolo možné identifikovať niektoré verejné obstarávania určitých verejných obstarávateľov a obstarávateľov, u ktorých sa sociálny aspekt v nejakej forme vyskytoval v období, v ktorom použitie sociálneho aspektu nebolo zákonnou povinnosťou. Nakoľko však detailnejším analyzovaním týchto dát boli zistené určité nezrovnalosti a nepresnosti uvedené verejnými obstarávateľmi a obstarávateľmi, a účelom analýzy nebolo hodnotiť správnosť uvedenia, resp. ani aplikácie sociálneho aspektu v súťažných podmienkach, pre účely analýzy majú takto získané informácie len podpornú a orientačno-informatívnu funkciu a z pohľadu štatistiky ju nemožno požadovať za reprezentatívnu vzorku. Uvedené informácie slúžia len pre dotvorenie prehľadu o počte zákaziek v čase, keď jeho použitie nebolo zákonnou povinnosťou a v ktorých verejní obstarávatelia a obstarávatelia uviedli, že použili sociálny aspekt.

Sledované obdobie, v ktorom boli identifikované verejné obstarávania s akoukoľvek zmienkou o použití sociálneho aspektu v oznámeniach o vyhlásení

verejného obstarávania, resp. výzve na predkladanie ponúk, prislúchajúcich danému postupu verejného obstarávania, bolo od 1. 1. 2017 do 31. 12. 2019.

Zároveň bol vygenerovaný report za obdobie 1. 1. 2016 - 31. 12. 2019 a za obdobie od 1. 1. 2020 do 31. 7. 2020.

2 Legislatíva

2.1 Európska právna úprava

Európska únia v rámci oblasti verejného obstarávania v poslednom období upriamuje taktiež svoju pozornosť najmä na oblasť tzv. spoločensky zodpovedného verejného obstarávania. Cieľ spoločensky zodpovedného verejného obstarávania spočíva v aplikácii, resp. zohľadnení jedného alebo viacerých sociálnych, environmentálnych, prípadne inovatívnych hľadísk v procese verejného obstarávania.

Právny základ uplatnenia spoločensky zodpovedného verejného obstarávania predstavuje balík smerníc Európskeho parlamentu a Rady prijatých v roku 2014, tvorený:

- Smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2014/23/EÚ z 26. februára 2014 o udeľovaní koncesíí
- Smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2014/24/EÚ z 26. februára 2014 o verejnom obstarávaní a o zrušení smernice 2004/18/ES
- Smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2014/25/EÚ z 26. februára 2014 o obstarávaní vykonávanom subjektmi pôsobiacimi v odvetviach vodného hospodárstva, energetiky, dopravy a poštových služieb a o zrušení smernice 2004/17/ES.

Ako už bolo vyššie uvedené, predmetom analýzy vypracovanej úradom, je uplatňovanie sociálneho hľadiska vo verejnom obstarávaní, a preto sa úrad v právnom rozbere venuje prioritne tejto oblasti.

Klasická smernica pre proces verejného obstarávania je smernica 2014/24/EÚ, ktorá však nepriniesla definíciu pojmu sociálny aspekt, tak ako ani ostatné vyššie uvedené smernice. Povinnosť jeho uplatňovania však vyplýva zo samotnej preambuly, kde na viacerých miestach Európska únia vyzdvihuje nevyhnutnosť potreby aplikácie sociálneho aspektu.

2.2 Slovenská právna úprava

Právnym základom uplatňovania sociálneho aspektu v Slovenskej republike je zákon o verejnom obstarávaní a zákon č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch a o zmene a doplnení neskorších zákonov (ďalej len „zákon

o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch“). Do zákona o verejnom obstarávaní bolo sociálne hľadisko, resp. sociálny aspekt transponované prostredníctvom novely zákona o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch.

2.2.1 Zákon o verejnom obstarávaní

Pre účely analýzy je nevyhnutné zdôrazniť, že zákonná povinnosť uplatňovania sociálneho aspektu v procese verejného obstarávania bola v podmienkach Slovenskej republiky zakotvená od 1. 1. 2020. Do tohto dátumu bola možnosť uplatnenia sociálneho aspektu v procese verejného obstarávania dobrovoľná.

Na rozdiel od vyššie uvedených smerníc, zákon o verejnom obstarávaní prináša definíciu sociálneho aspektu. Na účely verejného obstarávania sa ním rozumie aspekt súvisiaci s predmetom zákazky, ktorý môže viesť k pozitívnemu sociálnemu vplyvu plnenia predmetu zákazky, najmä k vytvoreniu alebo podpore tvorby pracovných príležitostí, dôstojným, spravodlivým a uspokojivým pracovným podmienkam nad rámec zákonom vyžadovanej povinnosti ich zabezpečenia, začleneniu znevýhodnených, ohrozených alebo vylúčených osôb a skupín osôb do spoločenských vzťahov a zjednodušeniu ich prístupu na trh práce, zvýšeniu dostupnosti a použiteľnosti tovarov, služieb a stavebných prác pre zdravotne postihnuté osoby, etickému a spravodlivému obchodovaniu, zabezpečeniu rastu ekonomiky založenej na vedomostiach a inováciách, udržateľnosti zdrojov a sociálnej a územnej súdržnosti, k zvyšovaniu zodpovednosti dodávateľov vo vzťahu k záujmom spoločnosti, najmä integrovaním sociálne prospešných aktivít do činnosti dodávateľa a spoluprácou s jeho činnosťou dotknutými subjektmi alebo zmierňovaníu dôsledkov ekonomického a sociálneho zaostávania najmenej rozvinutých okresov.

Zákonná povinnosť uplatňovať sociálny aspekt v procese verejného obstarávania sa nevzťahuje na všetky subjekty vyhlasujúce verejné obstarávanie. Povinnosť uplatniť sociálny aspekt sa vzťahuje len na verejného obstarávateľa a obstarávateľa. Verejný obstarávateľ a obstarávateľ je v kalendárnom roku, v ktorom začal alebo realizoval najmenej desať verejných obstarávaní okrem zákaziek s nízkou hodnotou, povinný najmenej v 6 % z týchto verejných obstarávaní použiť sociálne hľadisko v opise predmetu zákazky, ako osobitnú podmienku plnenia zmluvy alebo ako kritérium na vyhodnotenie ponúk. Keďže

v procese verejného obstarávania môžu ako nákupca tovarov, služieb, resp. stavebných prác vystupovať aj tzv. dotované osoby (osoby podľa § 8 zákona o verejnom obstarávaní), je potrebné zdôrazniť, že na nich sa predmetná povinnosť nevzťahuje.

Zákonodarca zároveň bližšie špecifikoval, ktoré zákazky je možné započítať do percentuálneho podielu a to vo forme stanovenia podmienok, ktoré musia byť splnené:

1. ide o verejné obstarávanie realizované formou vyhradenej zákazky alebo ide o zmenu zmluvy, rámcovej dohody alebo koncesnej zmluvy počas jej trvania bez nového verejného obstarávania, ak zmena spočíva v predĺžení ich trvania alebo zvýšení hodnoty a pôvodná zmluva, rámcová dohoda alebo koncesná zmluva boli uzavreté ako výsledok verejného obstarávania s použitím sociálneho hľadiska,
2. verejný obstarávateľ/obstarávateľ musí verejné obstarávanie s použitím sociálneho hľadiska zrealizovať,
3. verejné obstarávanie, ktoré bolo začaté v jednom a dokončené v inom kalendárnom roku, sa započítava len do jedného z týchto rokov.

Pokiaľ ide o otázku uplatnenia sociálneho aspektu, zákon o verejnom obstarávaní ponúka verejným obstarávateľom a obstarávateľom širokú škálu možností uplatnenia sociálneho hľadiska. Prinášame stručný prierez ustanovení, v rámci ktorých je obsiahnutý:

Ustanovenie zákona o verejnom obstarávaní	Oblasť uplatnenia
§ 28 ods. 1, 2 a 3	rozdelenie zákazky na časti
§ 32 ods. 1 písm. g)	podmienky účasti – osobné postavenie
§ 36a	vyhradené zákazky – nadlimit
§ 41 ods. 7	priame platby subdodávateľovi
§ 42 ods. 1, ods. 7, ods. 12	súťažné podklady
§ 44 ods. 4	kritéria na vyhodnotenie ponúk
§ 102 ods. 11	koncesie
§ 108 ods. 2	vyhradené zákazky - podlimit

2.2.2 Zákon o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch

Na zákon o verejnom obstarávaní v otázke sociálneho hľadiska nadväzuje zákon o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch, ktorý ustanovuje subjekty sociálnej ekonomiky, sociálne podniky, organizácie sektora sociálnej ekonomiky, poskytovanie podpory pre podniky v širšom priestore sociálnej ekonomiky a vymedzuje sektor sociálnej ekonomiky štátu a štátnu správu v oblasti sociálnej ekonomiky.

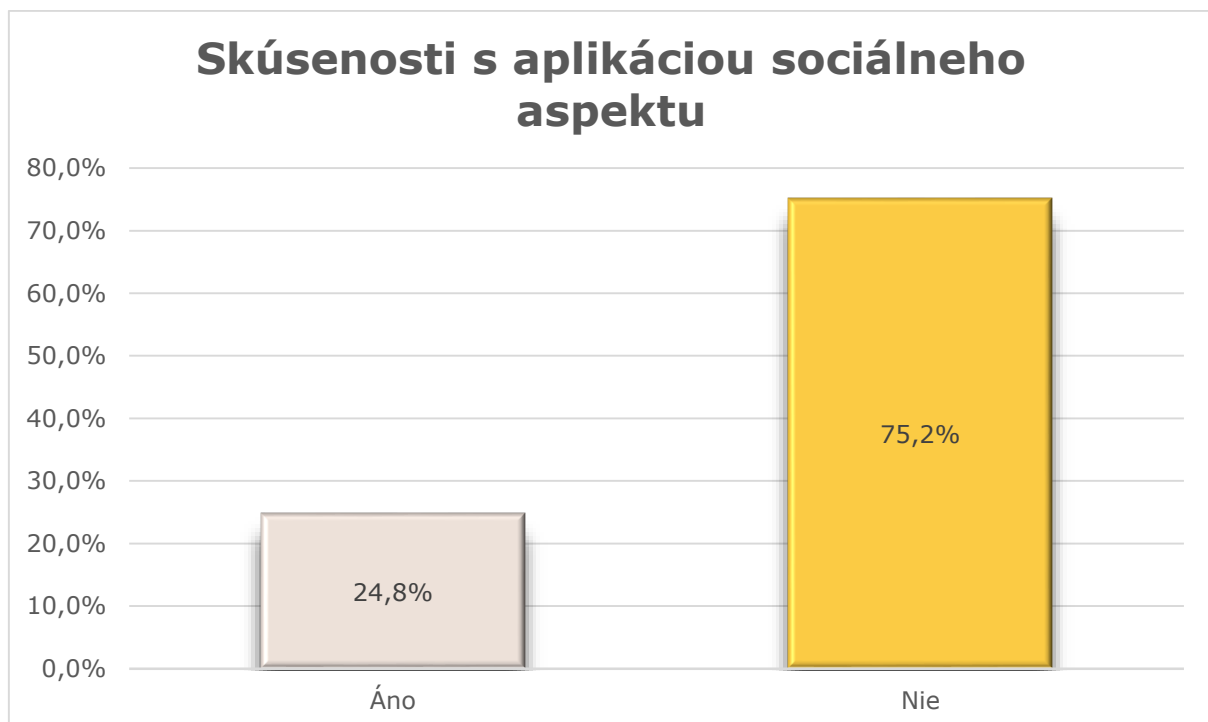
Pre účely uplatnenia sociálneho hľadiska vo verejnom obstarávaní je dôležitý najmä z dôvodu definície sociálneho podniku a registrovaného sociálneho podniku.

3 Skúsenosti s aplikáciou sociálnych aspektov vo verejnom obstarávaní

3.1 Skúsenosti zamestnancov obstarávateľských subjektov s aplikáciou sociálnych aspektov vo verejnom obstarávaní

Z dotazníkového prieskumu vykonaného na vzorke 945 zamestnancov obstarávateľských subjektov zahŕňajúcej všetky samosprávne kraje na území Slovenskej republiky vyplynulo, že 711 zamestnancov obstarávateľských subjektov (75,2 %) nemá žiadnu skúsenosť s aplikáciou sociálneho aspektu vo verejnom obstarávaní a 234 zamestnancov obstarávateľských subjektov (24,8 %) má skúsenosť s aplikáciou sociálnych aspektov vo verejnom obstarávaní.

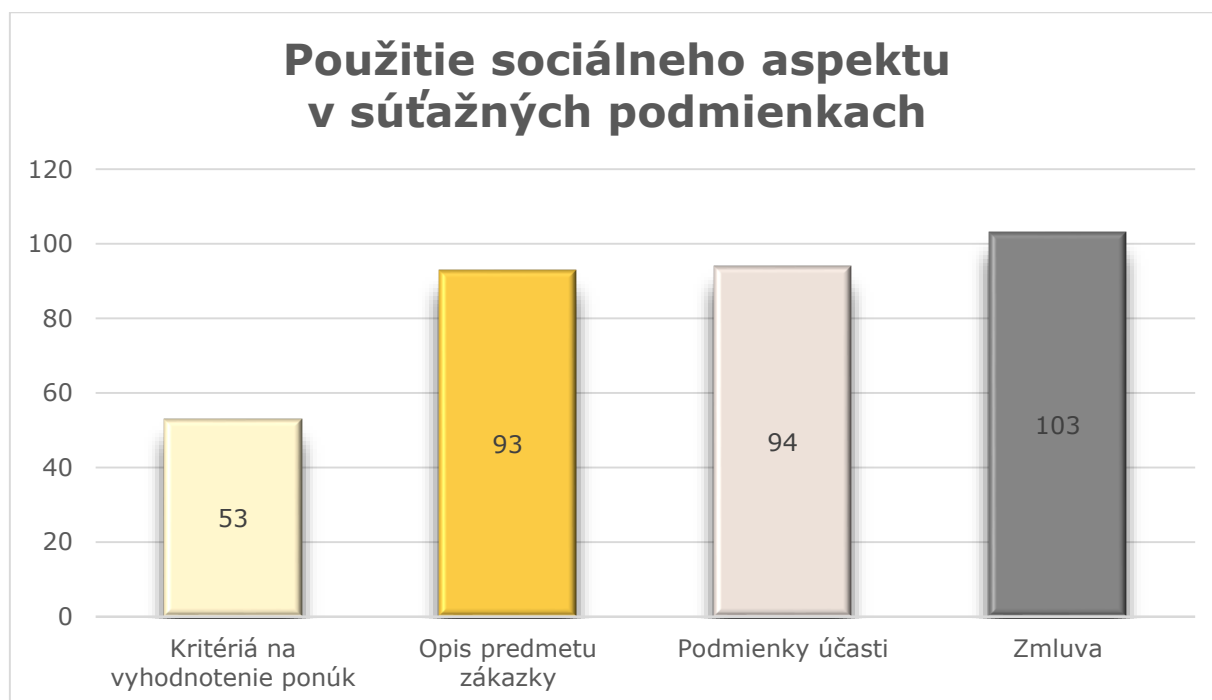
Graf č. 1: Skúsenosti s aplikáciou sociálneho aspektu z pohľadu zamestnancov obstarávateľských subjektov

Zamestnanci obstarávateľských subjektov, ktorí uviedli, že majú skúsenosť s aplikáciou sociálneho aspektu vo verejnom obstarávaní v počte 234, definovali aj časť súťažných podmienok, kde sociálny aspekt aplikovali. V otázke mali možnosť vybrať viacero možností, kde v rámci súťažných podmienok sociálny aspekt aplikovali. Najčastejšie došlo k aplikácii sociálneho aspektu v zmluve, ktorá

bola označená v počte 103 (44,0%), následne v podmienkach účasti v počte 94 (40,2 %), v opise predmetu zákazky v počte 93 (39,7 %) a v kritériách na vyhodnotenie ponúk v počte 53 (22,6 %). Z uvedeného vyplýva, že zamestnanci obstarávateľských subjektov najmenej využili sociálny aspekt v kritériách na vyhodnotenie ponúk.

Graf č. 2: Použitie sociálneho aspektu v súťažných podmienkach zamestnancami obstarávateľských subjektov

3.2 Aplikácia sociálnych aspektov v praxi z pohľadu odborníkov Úradu pre verejné obstarávanie

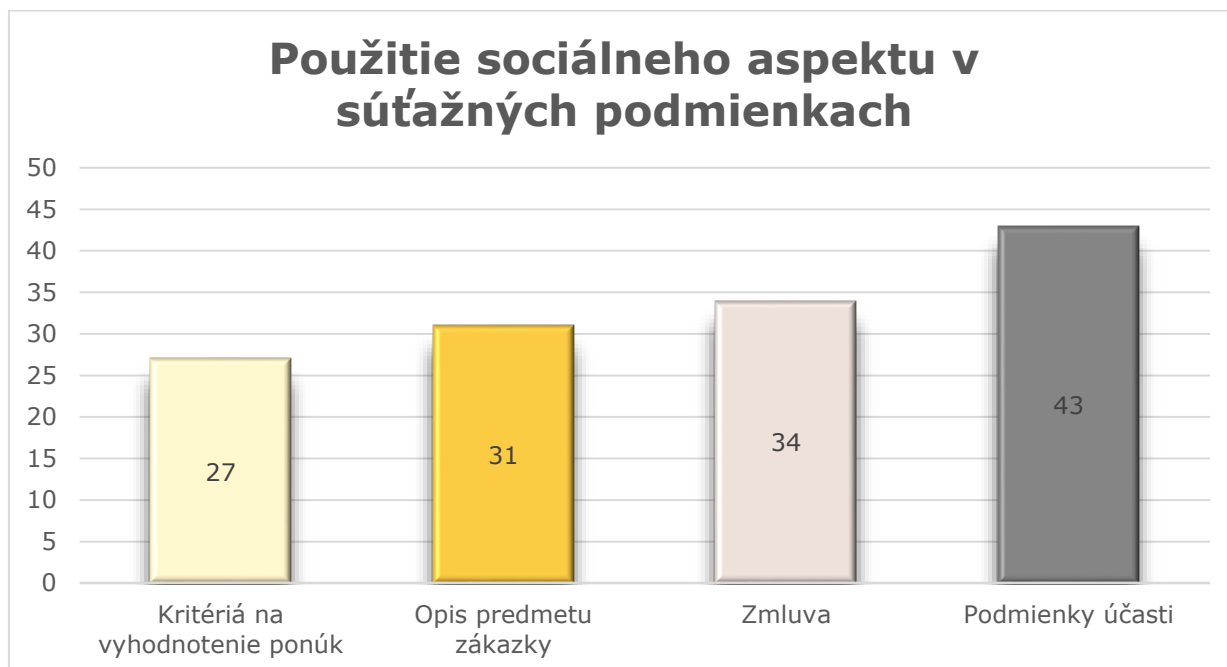
V rámci zmapovania skúseností aplikácie sociálnych aspektov vo verejnom obstarávaní boli v rámci analýzy oslovení aj zamestnanci úradu, ktorí ako odborníci na verejné obstarávanie zodpovedali otázky týkajúce sa uplatňovania sociálneho aspektu vo verejných obstarávaníach z hľadiska ich skúseností a praxe.

Odborníci úradu identifikovali, kde najčastejšie, z hľadiska ich skúseností, uplatňovali obstarávateľské subjekty sociálne aspekty v súťažných podmienkach, pričom v tejto otázke bolo možné v odpovedi vybrať z viacerých možností.

Najčastejšie, podľa ich poznatkov, uplatňovali obstarávateľské subjekty sociálne aspekty v podmienkach účasti v počte 43 (46,7 %), v zmluve v počte 34

(37 %), v opise predmetu zákazky v počte 31 (33,7 %) a najmenej v kritériách na vyhodnotenie ponúk v počte 27 (29,3 %).

Graf č. 3: Použitie sociálneho aspektu v súťažných podmienkach z pohľadu odborníkov úradu

3.3 Štatistika o uplatňovaní sociálnych aspektov v praxi z interných informačných zdrojov Úradu pre verejné obstarávanie

Štatistické údaje získané z interných informačných zdrojov úradu boli rozdelené na dve sledované obdobia, a to na obdobie pred zákonnou povinnosťou obstarávateľských subjektov zohľadňovať sociálny aspekt vo vyhlasovaných verejných obstarávaní, t. z. pred dátumom 1. 1. 2020 a na obdobie po uvedenom dátume, t. z. so zákonnou povinnosťou obstarávateľských subjektov zohľadňovať sociálny aspekt v určenom počte vyhlasovaných verejných obstarávaní v zmysle platnej legislatívy zákona o verejnom obstarávaní.

Kedže do 1. 1. 2020 neexistovala zákonná povinnosť uplatňovania sociálneho aspektu vo verejnom obstarávaní, jeho vyžadovanie obstarávateľskými subjektami vo verejných obstarávaní bolo založené na dobrovoľnej báze a zároveň bolo taktiež na ich uvážení, či v prípade jeho vyžadovania, uvedú túto informáciu aj v doplňujúcich informáciách oznámenia o vyhlásení verejného obstarávania, nakoľko samotné oznamovacie formuláre neboli tomuto prispôsobené.

Základným zdrojom pre získanie požadovaných štatistických údajov bola informácia o použití sociálneho aspektu uvedená vo zverejnenom oznámení o vyhlásení verejného obstarávania zamestnancami obstarávateľských subjektov vo Vestníku verejného obstarávania a v niektorých prípadoch, aj spôsob jeho aplikovania v predmetnom verejnom obstarávaní, ak zamestnanec obstarávateľského subjektu túto informáciu v oznámení uviedol.

V sledovanom období od 1. 1. 2020 do 31. 7. 2020 bolo s informáciou o použití sociálneho aspektu vo verejnom obstarávaní identifikovaných 79 zverejnených oznámení o vyhlásení verejného obstarávania, v počte zákaziek 69 bola uvedená aj detailnejšia informácia o spôsobe použitia sociálneho aspektu, v ostatných desiatich zákazkách nebola identifikovaná podrobnejšia informácia o spôsobe aplikovania sociálneho aspektu.

Sociálny aspekt súvisiaci s podporou a udržateľnosťou zamestnanosti bol identifikovaný v počte zákaziek 38, z toho u 33 zákaziek bolo uvedené, že aspekt je použitý v zmluvných podmienkach, u 3 zákaziek bola zmienka o jeho použití v kritériách na vyhodnotenie ponúk a u 2 zákaziek bol podľa uvedenej informácie zamestnancov obstarávateľských subjektov, použitý v opise predmetu zákazky.

Ostatné verejné obstarávania v počte 31, boli podľa informácie v oznámeniach, zamerané na iné sociálne aspekty, ako napríklad na podporu malých a stredných podnikov – 12 zákaziek, 7 zákaziek odôvodňovalo sociálny aspekt vyžadovaním plnenia podmienok účasti osobného postavenia uchádzačov, na podporu dostupnosti tovarov, služieb či prác boli zamerané 4 zákazky, podpora praxe, či vzdelanosti sa vyskytla u 3 zákaziek, podpora dôstojných pracovných podmienok bola vyžadovaná u 2 zákaziek, spravodlivé platobné podmienky v dodávateľských/subdodávateľských vzťahoch uvádzala 1 zákazka a u dvoch zákaziek bola uvedená informácia o sociálnom charaktere predmetu zákazky.

Čo sa týka obdobia pred zákonnou povinnosťou aplikovania sociálneho aspektu v zákazkách a to v sledovanom období od 1. 1. 2017 do 31. 12. 2019 možno konštatovať, že aj v tomto období bolo identifikovaných niekoľko oznámení, v ktorých obstarávateľský subjekt uviedol, že ide o zákazku zohľadňujúcu sociálny aspekt a to približne u 133 zákaziek. Z uvedeného počtu 96 zákaziek uvádzalo ako sociálny aspekt podporu zamestnanosti, pričom v počte zákaziek 85 mal byť aplikovaný formou osobitnej zmluvnej podmienky a u ostatných zákaziek

v kritériách na vyhodnotenie ponúk, prípadne ako vyhodnocovacie kritérium v prípade zhody ponúk.

Zvyšný počet zákaziek - 37 uvádzal iný sociálny aspekt, napríklad podporu malých a stredných podnikov, podporu sociálneho a pracovného práva, podporu zdravotne znevýhodnených zabezpečením ich dostupnosti k tovarom, službám, či stavebným prácam, podporu vzdelanosti, podporu férových dodávateľských vzťahov vo vzťahu k platbám subdodávateľom (priame platby), alebo odkazom na vyžadovanie sociálnych podmienok účasti - preukazovaním osobného postavenia uchádzačov.

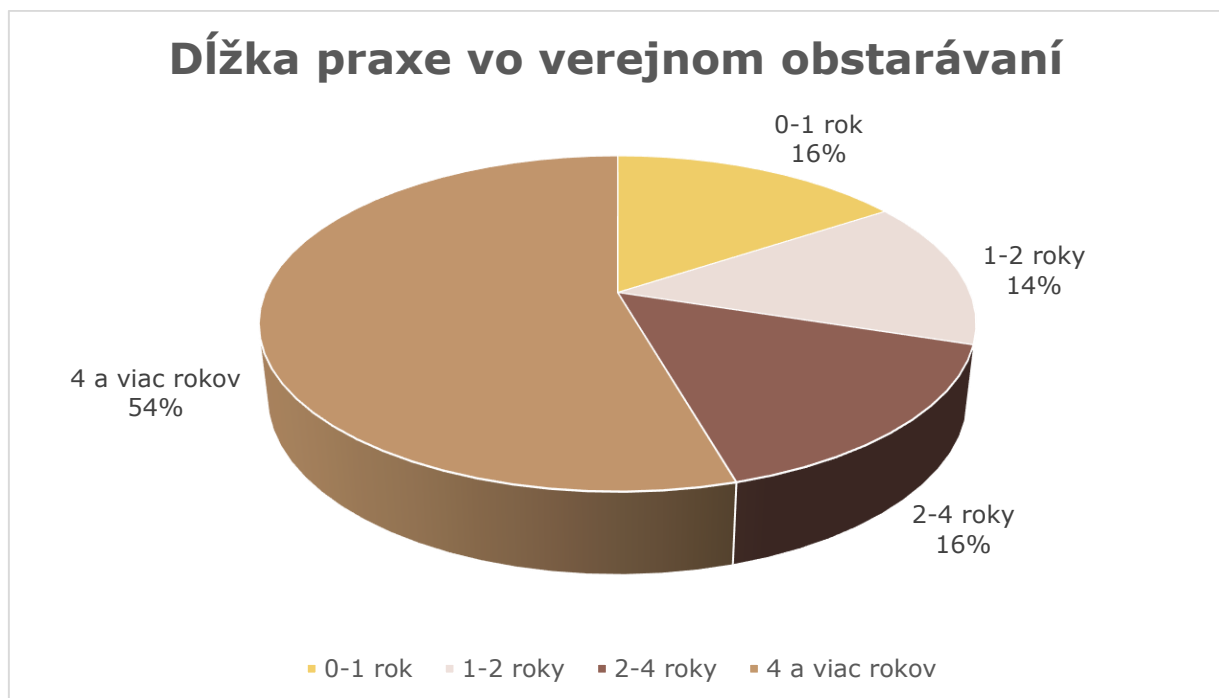
V skúmanom období od 1. 1. 2016 do 31. 12. 2019 bolo identifikovaných aj 17 vyhradených zákaziek - zákaziek vyhradených pre chránené pracovné dielne a hospodárske subjekty, ktorých hlavným cieľom je sociálna a profesionálna integrácia postihnutých alebo znevýhodnených osôb, resp. zákaziek, ktorých uskutočnenie je vyhradené pre rámcové programy chránených pracovných miest.

4 Identifikované problémy súvisiace so sociálnymi aspektami

4.1 Prehľad identifikovaných problémov na základe údajov z dotazníka vyplneného zamestnancami obstarávateľských subjektov

V rámci dotazníkového prieskumu sa úrad zaručil identifikovať taktiež otázku týkajúcu sa dĺžky praxe zamestnancov obstarávateľských subjektov v oblasti verejného obstarávania. Z 945 odpovedí vyplýva, že až 30 % opýtaných respondentov pracuje v oblasti verejného obstarávania kratšie ako 2 roky, prax v dĺžke 2 – 4 roky uviedlo 16 % subjektov a prax v dĺžke 4 a viac rokov uviedlo 54 % subjektov.

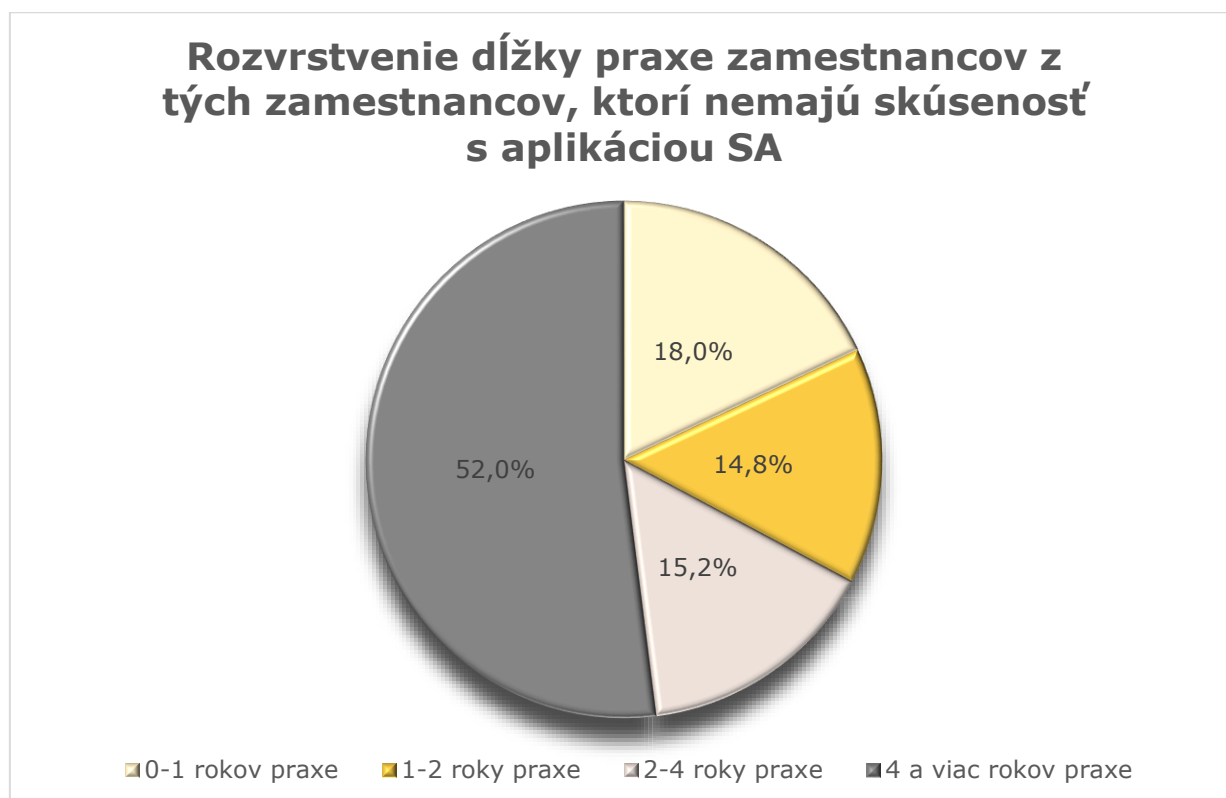
Graf č. 4: Dĺžka praxe zamestnancov obstarávateľských subjektov vo verejnom obstarávaní

Ďalší graf, č. 5, reflektuje na zamestnancov obstarávateľských subjektov, ktorí uviedli, že nemajú skúsenosť s aplikáciou sociálneho aspektu vo verejnom obstarávaní v nadväznosti na ich dĺžku praxe. Zo 711 týchto zamestnancov uviedlo 128 zamestnancov obstarávateľských subjektov prax v dĺžke 0 -1 rok (18 %). Prax v dĺžke 1-2 roky uviedlo 105 zamestnancov (14, 8 %), prax v dĺžke 2 – 3 roky uviedlo 108 zamestnancov (15,2 %) a prax v dĺžke 4 a viac rokov až 370

zamestnancov obstarávateľských subjektov (52 %). Skutočnosť, že až 52 % zamestnancov obstarávateľských subjektov s rokmi praxe 4 a viac, nemá žiadnu skúsenosť s aplikáciou sociálneho aspektu vo verejnom obstarávaní, je jednou z kľúčových informácií, ktorá bude mať zásadný vplyv pre vypracovanie ďalších dokumentov vychádzajúcich z analýzy.

Graf č. 5: Rozvrstvenie dĺžky praxe zamestnancov z tých zamestnancov, ktorí nemajú skúsenosť s aplikáciou SA

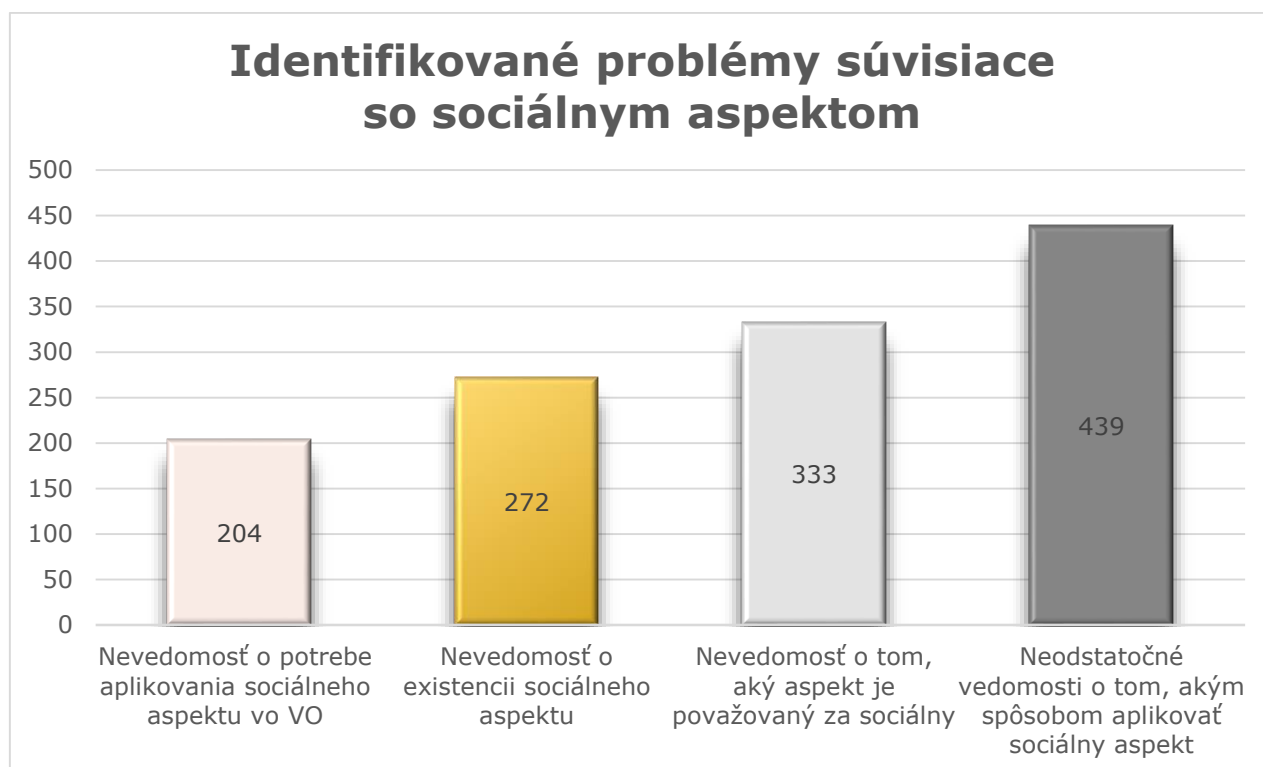

Relatívne nízka dĺžka praxe dopytovaných zamestnancov obstarávateľských subjektov sa môže odzrkadľovať aj v skúsenostiach s aplikáciou sociálneho aspektu, nakoľko najčastejšou odpoveďou na otázku „V čom vidíte najväčší problém súvisiaci so sociálnym aspektom“ až 439 (46,5 %) opýtaných zamestnancov uviedlo, že v aplikácii sociálneho aspektu im bránia predovšetkým nedostatočné vedomosti o tom, akým spôsobom aplikovať sociálny aspekt, nasledovala nevedomosť o tom, aký aspekt je považovaný za sociálny - 333 zamestnancov (35,2 %). V počte 272 (28,8 %) zamestnancov obstarávateľských subjektov, bola ako dôvod neaplikovania sociálneho aspektu vo verejnom obstarávaní uvedená nevedomosť o jeho existencii. Až 204 (21,6 %)

zamestnancov uviedlo, že nemajú vedomosť o potrebe aplikovania sociálneho aspektu vo verejnom obstarávaní. Otázku zodpovedalo 945 zamestnancov obstarávateľských subjektov, pričom mali možnosť vybrať viacero odpovedí.

Uvedené skutočnosti sú znázornené v grafe č. 6, ktoré zamestnanci obstarávateľských subjektov identifikovali ako kritické, a ktoré, z ich pohľadu, predstavujú príčinu ich neaplikovania.

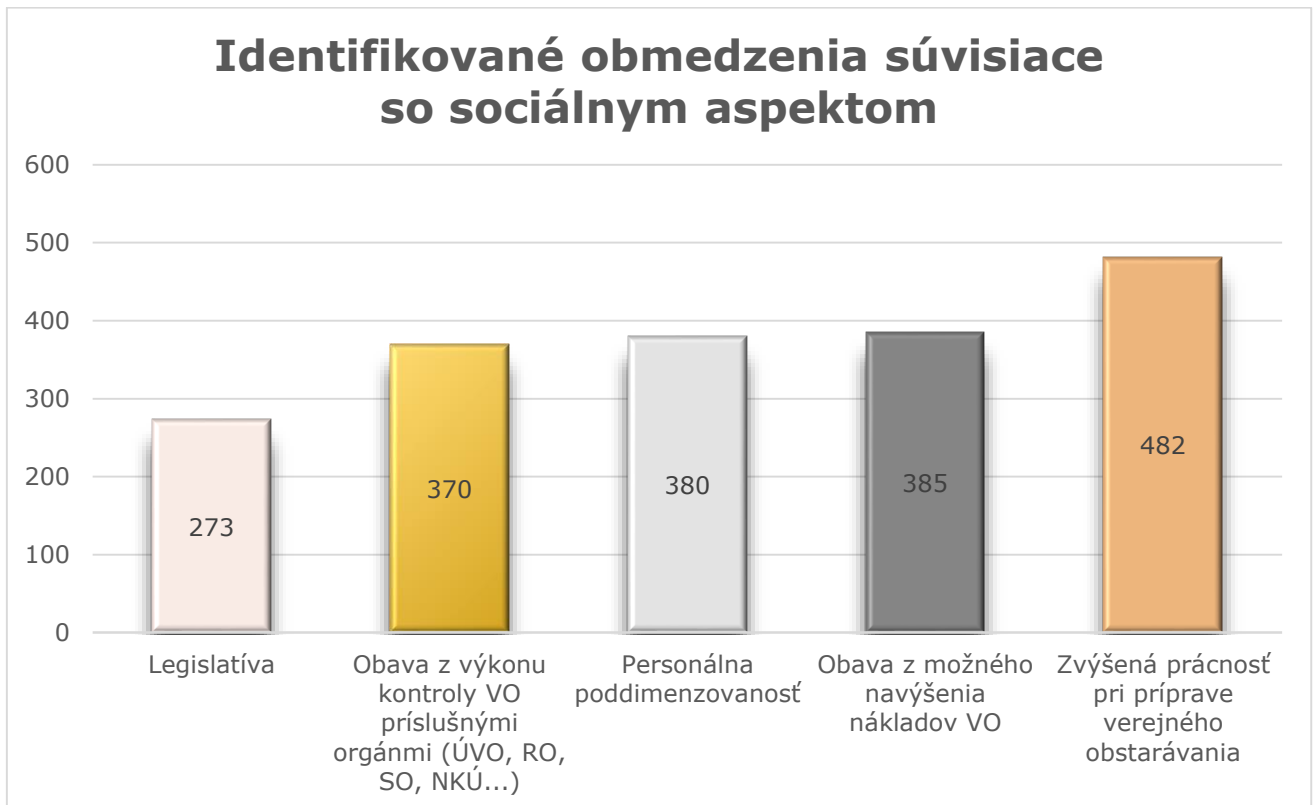
Graf č. 6: Identifikované problémy súvisiace s aplikáciou sociálnych aspektov – zamestnanci obstarávateľských subjektov

Zamestnanci obstarávateľských subjektov v počte 945 taktiež identifikovali skutočnosti, ktoré vnímajú ako obmedzenia, ktoré im bránia v aplikovaní sociálnych aspektov. V rámci otázky mali možnosť vybrať viacero odpovedí. Najviac zamestnancov – 482 (51 %) uviedlo ako dôvod, ktorý ich obmedzuje v aplikácii sociálnych aspektov, zvýšenú prácnosť pri príprave verejného obstarávania. K uvedenému je však potrebné uviesť, že táto skutočnosť môže súvisieť aj s nedostatočnými skúsenosťami, resp. žiadnymi skúsenosťami obstarávateľských subjektov s aplikáciou sociálnych aspektov vo verejnom obstarávaní. Obava zo zvýšenej prácnosti pri príprave verejného obstarávania sa však taktiež môže odstrániť edukačnou činnosťou zamestnancov obstarávateľských subjektov a to zrozumiteľným vysvetľovaním, akým spôsobom

je vhodné sociálny aspekt aplikovať bez toho, aby nevznikli zamestnancom obstarávateľských subjektov komplikácie, ktoré môžu predĺžiť prípravu verejného obstarávania. Ako ďalšie obmedzenia vnímajú zamestnanci obstarávateľských subjektov obavy z možného navýšenia nákladov – 385 (40,7 %), personálnu poddimenzovanosť – 380 (40,2 %), obavu z výkonu kontroly verejného obstarávania – 370 (39,2 %) a legislatívu – 273 (28,9 %). Takmer všetky z uvedených obmedzení je, ako už bolo uvedené, možné do určitej miery vysvetliť zamestnancom obstarávateľských subjektov pomocou vhodných nástrojov a dokumentov a to spôsobom, ktorý by im aplikovanie sociálneho aspektu uľahčil bez obáv z vyššie uvedených skutočností.

Graf č. 7: Identifikované obmedzenia súvisiace s aplikáciou sociálnych aspektov – zamestnanci obstarávateľských subjektov.

4.2 Problémy súvisiace s aplikáciou sociálnych aspektov vo verejnom obstarávaní z pohľadu odborníkov Úradu pre verejné obstarávanie

V rámci analýzy bola 92 odborníkom úradu položená aj otázka, v čom vidia najväčší problém súvisiaci s nedostatočnou aplikáciou sociálnych aspektov vo verejnom obstarávaní. Odborníci úradu mali v rámci otázky možnosť vybrať viacero možností, ktoré z hľadiska ich skúseností z praxe považujú

za problematické. Z ich pohľadu sú najväčším problémom nedostatočné vedomosti zamestnancov obstarávateľských subjektov o tom, ako aplikovať sociálny aspekt vo verejnom obstarávaní – 63 (68,5 %). Druhým najväčším problémom, z hľadiska ich skúseností sú nedostatočné vedomosti zamestnancov obstarávateľských subjektov o tom, aký aspekt je považovaný za sociálny – 44 (47,8 %), čo súvisí aj s názorom odborníkov úradu v počte 42 (45,7 %), že zamestnanci obstarávateľských subjektov majú nedostatočné informácie súvisiace s aplikáciou sociálneho aspektu vo verejnom obstarávaní, a teda túto informovanosť by bolo potrebné zvýšiť edukačnou činnosťou. Z pohľadu odborníkov úradu – 22 (23,9 %), je veľkým problémom aj nevedomosť zamestnancov obstarávateľských subjektov o potrebe aplikovania sociálneho aspektu vo verejnom obstarávaní, čo taktiež súvisí s potrebou rozšíriť ich vedomostné spektrum o existencii a následnom aplikovaní sociálnych aspektov. V počte 21 (22,8 %) odborníkov sa vyjadrilo, že obstarávateľské subjekty nemajú povedomie o existencii sociálneho aspektu vôbec, a tak nemôže dôjsť k jeho uplatňovaniu. Zamestnancov obstarávateľských subjektov, z hľadiska skúseností odborníkov úradu, odrádza od aplikácie sociálnych aspektov vo verejnom obstarávaní aj ich mienka o zvýšenej administratívnej záťaži spojenej s aplikáciou sociálneho aspektu – 20 (21,7 %).

Graf č. 8: Identifikované problémy súvisiace s aplikáciou sociálnych aspektov vo verejnom obstarávaní – odborníci úradu

5 Možnosti pre vzdelávanie o sociálnych aspektoch

5.1 Priestor pre vzdelávanie a jeho formy z pohľadu zamestnancov obstarávateľských subjektov a odborných zamestnancov úradu

Postoj odborníkov úradu aj zamestnancov obstarávateľských subjektov determinuje mieru zodpovednosti smerom k uplatňovaniu sociálneho aspektu vo verejnom obstarávaní, ako aj sumár skúseností s jeho realizáciou v praxi. Uvedomujúc si tento fakt, opýtali sme sa odborníkov úradu, ako aj zamestnancov obstarávateľských subjektov, ktorý sociálny aspekt, podľa ich názoru, by bolo potrebné podchytiť odbornými, metodickými usmerneniami, odbornými prednáškami a vypracovaním manuálov potrebných pre aplikačnú prax. V rámci otázky mali možnosť vybrať viacero odpovedí. Kvôli komplexnejšiemu výstupu a detailnejšiemu pohľadu uvádzame v nasledujúcej tabuľke a prehľadne aj v grafickom vyjadrení č. 9 komparáciu odpovedí na otázku: *Aplikáciu ktorých sociálnych aspektov je podľa Vás potrebné viac podchytiť usmerneniami, školeniami a manuálmi?*

Možnosť odpovedí	Frekvencia odpovedí zamestnancov úradu v %	Frekvencia odpovedí zamestnancov obstarávateľských subjektov v %
Zamestnanosť - integrácia znevýhodnených osôb	60,9	43,7
Pracovné podmienky, dodržiavanie predpisov	13,0	19,8
Podpora zraniteľných osôb	48,9	29,6
Podpora malých a stredných podnikov, mikropodnikov, živnostníkov	46,7	41,1
Podpora vzdelávania	29,3	27,1
Dostupnosť tovarov, služieb a stavebných prác pre zdravotne znevýhodnené osoby	25,0	15,7
Vyhradené zákazky	12,0	9,8
Značky - napr. Fair trade	22,8	7,2
Podpora spravodlivých dodávateľských vzťahov	42,4	14,3
Udržateľný rozvoj, etické nákupy	37,0	13,7
Znižovanie administratívnej záťaže	20,7	60,1

Graf č. 9: Sociálne aspekty, ktoré je potrebné viac podchytiť usmerneniami, školeniami a manuálmi

Kým na jednej strane odborníci úradu vyjadrili až 60,9 % podporu pracovným príležitostiam a zamestnanosti ako takej, tak na druhej strane až 60,1 % obstarávateľských subjektov vidí priestor pre edukáciu, ktorá by smerovala k uplatneniu sociálneho aspektu týkajúceho sa znižovania administratívnej záťaže.

Je teda nutné zamerať sa na tvorbu špecifických príručiek, pripraviť metodické návody, ktoré by sprehľadnili a zjednodušili postupy verejného obstarávania s aplikáciou sociálnych aspektov. Viac odborných prednášok, či pripravených manuálov by podľa názoru odborníkov úradu - 46,7 % mohlo patriť malým a stredným podnikom i živnostníkom. Z radov zamestnancov obstarávateľských subjektov by vzdelávanie týkajúce sa uplatňovania tohto sociálneho aspektu prijalo 41,1 % respondentov. Podporu vzdelávania by bolo potrebné viac podchytiť podľa 29,3 % zamestnancov úradu a 27,1 % zamestnancov obstarávateľských subjektov, čo signalizuje záujem zainteresovaných o edukáciu.

Zamestnanci obstarávateľských subjektov, ktorí sa zúčastnili prieskumu formou dotazníka sa vyjadrovali aj k otázke, akým oblastiam sociálnych aspektov by bolo potrebné venovať edukačnú činnosť vo zvýšenej miere.

Najviac percent – 60, 1 % zamestnancov obstarávateľských subjektov, považuje za najdôležitejší sociálny aspekt znižovanie administratívnej záťaže a považujú ho za aspekt, o ktorom by potrebovali najviac rozšíriť portfólio informácií. Sociálny aspekt zamestnanosti, ku ktorému patrí okrem iného integrácia znevýhodnených osôb, a to najmä osôb starších ako 50 rokov veku, alebo osôb so zdravotným postihnutím, bol označený v 43,7 %. Trojicu najčastejších odpovedí uzatvára sociálny aspekt týkajúci sa podpory malých a stredných podnikov, mikropodnikov a živnostníkov - 41,1 %.

Medzi dôležité sociálne aspekty vo verejnom obstarávaní sa počtom percent 29,6 zaradila podpora zraniteľných osôb, a teda osôb v nepriaznivej sociálnej situácii, ako aj osoby odkázané na pomoc inej fyzickej osoby. Podporu vzdelávania, ako sociálny aspekt, ktorý zahŕňa napríklad rekvalifikáciu alebo zvyšovanie praxe, považuje za dôležitý 27,1 % zamestnancov obstarávateľských subjektov. Pracovné podmienky, dodržiavanie predpisov, napr. BOZP, ktoré presahujú zákonný rámec označilo za dôležité 19,8 % opýtaných. Dostupnosť tovarov, služieb a stavebných prác pre zdravotne znevýhodnené osoby bola označená v 15,7 %. Dodávateľské vzťahy, a to najmä dodržiavanie platobných podmienok, alebo priame platby označilo za dôležité 14,3 % opýtaných.

Venovať sa hlbšie sociálnym aspektom týkajúcim sa udržateľného rozvoja a etických nákupov považuje za potrebné 13,7 % opýtaných a sociálnemu aspektu týkajúcemu sa vyhradeným zákazkám 9,8 % opýtaných. Z počtu 945 sa 7,2 % vyjadrilo, že je potrebné viac podchytiť sociálny aspekt týkajúci sa značiek, napr. Fair trade.

Sociálne zodpovedné verejné obstarávanie zahŕňa jeden alebo viac sociálnych aspektov. V otázke „*Ktorý zo sociálnych aspektov má podľa Vás najväčší prínos pre spoločnosť*“ sme zisťovali názory odborníkov úradu na zastúpenie okruhov vyjadrujúcich sociálny aspekt vo verejnom obstarávaní z hľadiska jeho prínosu pre spoločnosť.

Číselné i grafické vyjadrenie frekvencie odpovedí respondentov jednotlivých položiek uvádzame prehľadne v nasledujúcej tabuľke a Grafe č. 10.

Možnosť odpovedí	Frekvencia odpovedí zamestnancov úradu v %
Zamestnanosť - integrácia znevýhodnených osôb	73,9
Pracovné podmienky, dodržiavanie predpisov	6,5
Podpora zraniteľných osôb	44,6
Podpora malých a stredných podnikov, mikropodnikov, živnostníkov	67,4
Podpora vzdelávania	44,6
Dostupnosť tovarov, služieb a stavebných prác pre zdravotne znevýhodnené osoby	17,4
Vyhradené zákazky	6,5
Značky - napr. Fair trade	10,9
Podpora spravodlivých dodávateľských vzťahov	40,2
Udržiateľný rozvoj, etické nákupy	37,0
Znižovanie administratívnej záťaže	18,5

Graf č. 10: Sociálne aspekty, ktoré majú najväčší prínos pre spoločnosť podľa odborníkov úradu

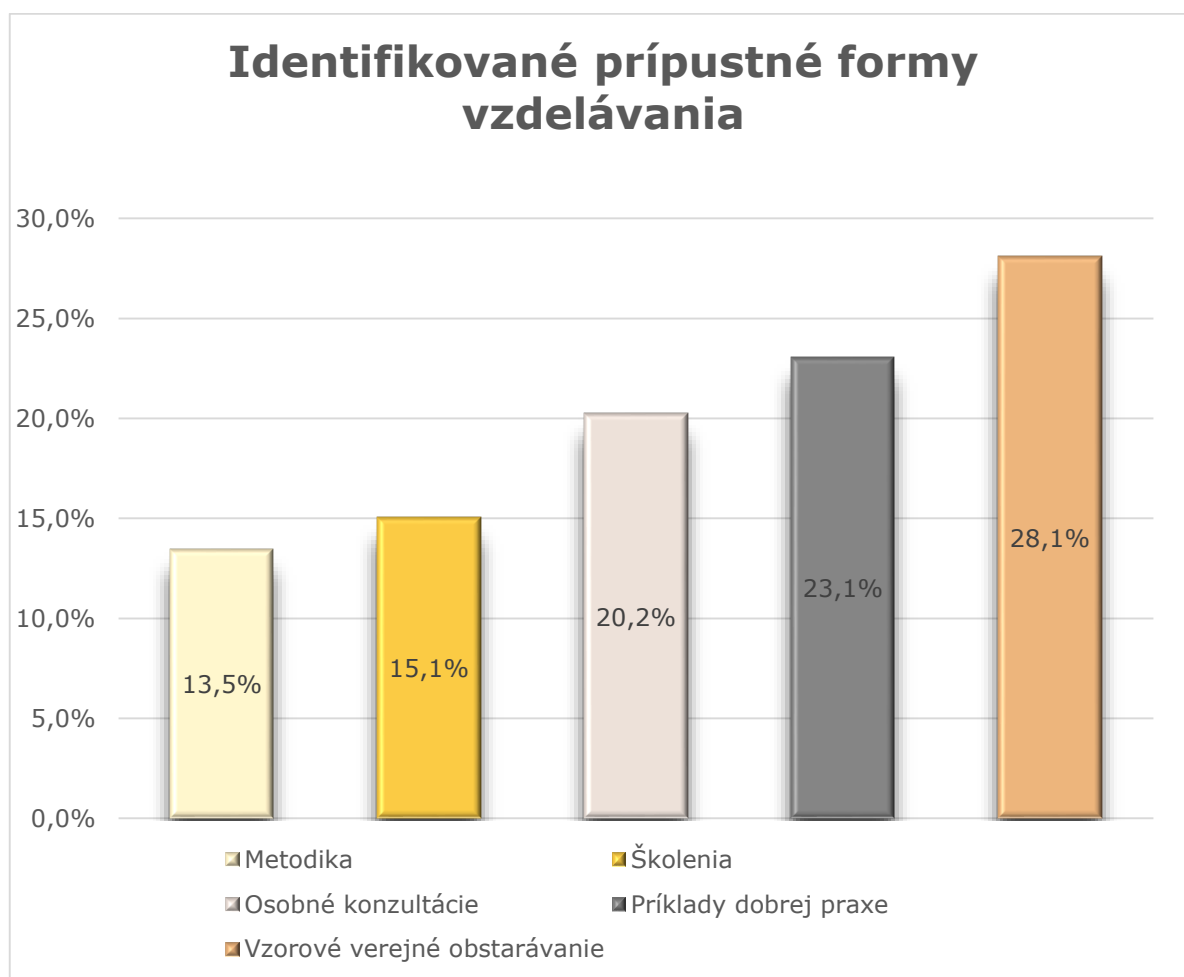

Až 73, 9 % respondentov považuje zamestnanosť za najväčší prínos pre spoločnosť. Medzi sociálne aspekty patrí napríklad podpora zamestnanosti mladých, dlhodobo nezamestnaných, starších či znevýhodnených osôb ako aj osôb

so zdravotným postihnutím. T. j. sociálna integrácia, vrátane hendikepovaných ľudí, predstavujúca rovnaký prístup k možnostiam obstarávania pre firmy, ktorých zamestnancami sú osoby z etnických či menšinových skupín, alebo zamestnávajúce osoby, sú zo spomínaných skupín. Podporu malým a stredným podnikom, mikropodnikom a živnostníkom vyjadrilo až 67,4 % opýtaných. Bolo by na mieste určiť transparentné podmienky poskytujúce malým a stredným podnikateľom i živnostníkom, jednoduchší prístup k verejnému obstarávaniu, napr. zabezpečením, že rozsah zákazky nebude prekážkou účasti malým a stredným podnikateľom, či poskytnutím dostatočného časového obdobia na prípravu kvalitných ponúk. Vzácnu zhodu, a to až 44,6 %, vyjadrili respondenti podpore zraniteľných osôb a také isté percentuálne vyjadrenie 44,6 % predstavuje podpora vzdelávaniu. Za rozvoj spravodlivých a čestných obchodno-dodávateľských vzťahov, ktoré sú predpokladom každej dobre rozvinutej spoločnosti hlasovalo 40,2 % opýtaných. Až 37 % odborníkov úradu je toho názoru, že veľkým prínosom pre spoločnosť je aj zohľadnenie hľadiska udržateľnosti vrátane problematiky etického obchodovania. Je teda na mieste zohľadňovať problematiku etického obchodovania v samotnej technickej špecifikácii predmetu zákazky a v podmienkach zákazky. Zohľadnenie dostupnosti a zjednodušenie prístupu pre osoby so zdravotným postihnutím (k verejným službám, do verejných budov, verejných dopravných prostriedkov, k verejným informáciám a k tovaru a službám IKT) v technických požiadavkách v opise predmetu zákazky pri nakupovaní tovarov a služieb patrí podľa 17,4 % opýtaných k prínosu pre spoločnosť. Znižovanie administratívnej záťaže by ako sociálny aspekt uvítalo podporiť 18,5 % odborníkov, ktorí nám odpovedali na naše dotazníkové otázky.

Zamestnanci obstarávateľských subjektov boli taktiež dopytovaní vyjadriť sa, aká forma vzdelávania je pre nich najprínosnejšia. Na výber mali z piatich foriem vzdelávania, ktoré boli vyselektované do dvojíc, to znamená, že každá forma vzdelávania bola skombinovaná s každou, aby sa zamestnanci obstarávateľských subjektov mohli vyjadriť ku každej dvojici. Za najprínosnejšiu formu vzdelávania považujú zamestnanci obstarávateľských subjektov vzorové verejné obstarávanie – 28,1 %, nasledujú príklady dobrej praxe 23,1 %, osobné konzultácie – 20,2 %, školenia 15,1 % a metodika - 13,5 %.

Graf č. 11: Identifikované prípustné formy vzdelávania

Posilnenie efektívnosti edukačného procesu v oblasti sociálnych aspektov vo verejnom obstarávaní môže byť realizované rôznymi odbornými prednáškami, či workshopmi s cieľom poukázať na aktuálne trendy vo verejnom obstarávaní. Cieľom je nájsť vhodné riešenia aplikačných problémov v rámci využívania sociálneho aspektu vo verejnom obstarávaní. Na základe aplikovania takto získaných vedomostí by vzrástol počet sociálnych aspektov integrovaných do verejného obstarávania.

Všetky získané poznatky boli prínosné pre prípravu portfólia relevantných tém na prednášky, či na prípravu metodických návodov a iných dokumentov, ktoré zvýšia kvalitu a profesionalitu pripravovaných strategických verejných obstarávaní.

5.2 Možnosti spolupráce pre zvyšovanie povedomia o sociálnych aspektoch

Povedomie o sociálnych aspektoch, resp. oblastiach, je potrebné neustále zvyšovať a jedným z efektívnych spôsobov je aj spolupráca s rôznymi inštitúciami,

ktoré môžu adresnejšie identifikovať problémy týkajúce sa sociálnych aspektov. V rámci analýzy boli z uvedeného dôvodu identifikované niektoré inštitúcie, s ktorými by úrad mohol v rámci plnenia cieľov projektu spolupracovať a hlbšie rozvíjať témy, ktoré sa z hľadiska analýzy javia ako najproblematickejšie, či už sa týkajú povedomia zamestnancov obstarávateľských subjektov o sociálnych aspektoch, ich aplikácie alebo foriem vzdelávania o sociálnych aspektoch. V nasledujúcej tabuľke sú uvedené jednotlivé oblasti sociálnych aspektov a inštitúcie, s ktorými by mohol úrad potencionálne spolupracovať v ďalších fázach projektu a prispieť tak k čo najefektívnejšiemu uplatňovaniu cieľov projektu - zvýšiť odborné povedomie a motiváciu zamestnancov obstarávateľských subjektov vo svojej praxi a využívať strategické verejné obstarávanie, v ktorom už budú zakomponované aj sociálne aspekty, a to pre nich čo najjednoduchšou cestou, bez akýchkoľvek obáv z ich aplikovania. Uvedené inštitúcie sú potencionálne, príkladmo uvedené subjekty na spoluprácu, keďže problematika sociálnych aspektov je veľmi rozsiahla a jednotlivé inštitúcie môžu byť nápomocné pri rôznych oblastiach sociálnych aspektov, a v priebehu projektu sa môže vyskytnúť problematika, pre ktorú bude vhodnejšia iná inštitúcia na spoluprácu, ako uvedené subjekty.

Sociálny aspekt	Inštitúcia
Zamestnanosť- integrácia znevýhodnených osôb: staršie ako 50 rokov veku, so zdrav. postihnutím	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, Inštitút pre pracovnú rehabilitáciu občanov so zdravotným postihnutím, OZ bez bariéry, SK8, ZMOS, Únia miest
Podpora zraniteľných osôb -osoba v nepriaznivej sociálnej situácii, osoba odkázaná na pomoc inej FO...	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, Inštitút pre pracovnú rehabilitáciu občanov so zdravotným postihnutím, registrované sociálne podniky, chránené dielne
Pracovné podmienky, dodržiavanie predpisov, napr. BOZP, ktoré presahujú zákonný rámec	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, Inštitút pre pracovnú rehabilitáciu občanov so zdravotným postihnutím
Podpora vzdelávania - napr. rekvalifikácia, zvyšovanie praxe ...	Ministerstvo školstva, vedy a výskumu SR, VaV akadémie, univerzity, stredné školy

Podpora malých a stredných podnikov, mikropodnikov, živnostníkov	Asociácia zamestnávateľských zväzov a združení SR, Slovak Business Agency, Ministerstvo hospodárstva SR
Dostupnosť tovarov, služieb a stavebných prác pre zdravotne znevýhodnené osoby	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, OZ bez bariéry
Vyhradené zákazky	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR
Značky - napr. Fair trade	Fairtrade International, Ministerstvo hospodárstva SR, Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR
Dodávateľské vzťahy - dodržiavanie platobných podmienok, priame platby	Ministerstvo financií SR, Ministerstvo hospodárstva SR
Udržateľný rozvoj, etické nákupy	Ministerstvo financií SR, Ministerstvo hospodárstva SR, Ministerstvo životného prostredia SR, Ministerstvo dopravy a výstavby SR
Znižovanie administratívnej záťaže	Asociácia zamestnávateľských zväzov a združení SR

6 Záver a zhodnotenie

Analýza sociálnych možností v oblasti verejného obstarávania na Slovensku mala za cieľ preskúmať, aká je medzi odbornou verejnosťou, zaoberajúcou sa verejným obstarávaním, vedomosť o existencii sociálneho aspektu, o jeho aplikácii a ako sa v skutočnosti darí uplatňovať sociálne aspekty zamestnancom obstarávateľských subjektov a odbornej verejnosti v procese verejného obstarávania. Všetky informácie zosumarizované v rámci analýzy budú slúžiť k príprave takých dokumentov a nástrojov, ktoré budú mať za úlohu inšpirovať odbornú verejnosť k ich využitiu a uplatneniu v procese verejného obstarávania čo najadresnejšou a najzrozumiteľnejšou formou.

Výsledky analýzy možno, vzhľadom na jednotlivé celky, resp. kapitoly, na ktoré bola rozdelená, vyselektovať do nasledovných najdôležitejších okruhov/problematík:

1. Skúsenosti s aplikáciou sociálnych aspektov,
2. Identifikované problémy súvisiace so sociálnymi aspektami,
3. Možnosti pre vzdelávanie o sociálnych aspektoch.

Na základe vykonanej analýzy boli zistené nasledovné dôležité skutočnosti, ktoré najvýraznejším spôsobom vykreujú typy dokumentov a nástrojov, ktoré budú napĺňať stanovené ciele analýzy, a ktoré budú vychádzať z uskutočnenej analýzy:

1. Skúsenosti s aplikáciou sociálnych aspektov:
 - Počet zamestnancov obstarávateľských subjektov bez skúsenosti s aplikáciou sociálneho aspektu - 711, čo predstavuje 75,2 % z celkového počtu 945
 - Nízka miera aplikácie sociálnych aspektov najmä v kritériách súťažných podmienok a ostatných častiach súťažných podmienok
2. Identifikované problémy súvisiace so sociálnymi aspektami:
 - Počet subjektov, ktorí vzhľadom na dĺžku praxe, nemajú skúsenosti s aplikáciou sociálneho aspektu:
 - 0-2 roky praxe – 32,9 %
 - 4 a viac rokov praxe – 52 %

- Identifikované problémy zamestnancami obstarávateľských subjektov v počte 945– nedostatočné vedomosti o tom, ako aplikovať sociálny aspekt – 430 (46, 5 %), aký aspekt je považovaný za sociálny – 333 (35, 2 %), nevedomosť o jeho existencii – 272 (28, 8 %) a nevedomosť o potrebe aplikovania sociálneho aspektu vo verejnom obstarávaní – 204 (21, 6 %), ktoré sa vo veľkej miere zhodujú s problémami identifikovanými odborníkmi úradu.

3. Možnosti pre vzdelávanie o sociálnych aspektoch:

- Zamestnanci obstarávateľských subjektov identifikovali pre nich najprínosnejšie formy vzdelávania nasledovne:
 - Vzorové verejné obstarávanie – 28, 1 %
 - Príklady dobrej praxe – 23, 1 %
 - Osobné konzultácie – 20, 2 %
 - Školenia – 15, 1 %
 - Metodika – 13, 5 %

Vzhľadom na výsledky celkovej analýzy je potrebné uviesť, že na požiadavky týkajúce sa foriem vzdelávania je potrebné reflektovať tak, aby implementácia sociálnych aspektov do verejného obstarávania obsahla čo najväčšiu skupinu zamestnancov obstarávateľských subjektov, ktorá vníma aplikáciu týchto aspektov za problematickú. K uvedenému je potrebné uviesť, že vzorové verejné obstarávanie, príklady dobrej praxe a osobné konzultácie by mohli predstavovať najprínosnejšiu formu vzdelávania pre tých zamestnancov obstarávateľských subjektov, ktorí skúsenosť s aplikáciou sociálneho aspektu majú a nevnímajú jeho používanie ako veľmi problematické, avšak uvedené formy vzdelávania by im mohli dopomôcť k rozšíreniu ich vedomostí a praxe. Tieto formy vzdelávania budú zohľadnené v nástrojoch a dokumentoch slúžiacich k edukácii, avšak prioritizované budú z identifikovaných foriem vzdelávania na základe celkových výsledkov analýzy školenia a metodiky, ktoré pomôžu zamestnancom obstarávateľských subjektov osvojiť si problematiku sociálnych aspektov od základov. Uvedené skutočnosti vychádzajú z výsledkov najmä dotazníkových prieskumov, ktoré ukázali, že vysoké percento zamestnancov obstarávateľských

subjektov, aj s dlhoročnou praxou, nemá žiadne skúsenosti a vedomosti o sociálnych aspektoch.

V rámci uskutočnenej analýzy boli zamestnancami obstarávateľských subjektov a odborníkmi úradu identifikované aj jednotlivé oblasti sociálnych aspektov, ktoré, podľa ich názoru, by bolo vhodné najviac podporiť usmerneniami, metodikami, prípadne školeniami. Medzi najfrekvencovanejšie odpovede, u oboch skupín dopytovaných respondentov patrili nasledovné sociálne aspekty:

- Zamestnanosť
- Podpora malých a stredných podnikov, mikropodnikov a živnostníkov
- Podpora zraniteľných osôb
- Podpora vzdelávania.

Z pohľadu cieľa projektu je potrebné podporiť všetky sociálne aspekty, nie len prioritizované zamestnancami obstarávateľských subjektov a odbornou verejnosťou. Pre úspešnú implementáciu projektu je preto nevyhnutné rozšíriť identifikovaný dopyt o všetky sociálne aspekty.

Nástroje a dokumenty, ktoré budú vychádzať z uskutočnenej analýzy, budú mať za úlohu podchytiť celú problematiku ako celok, zohľadňujúc potrebu prioritného riešenia najdôležitejších problémov, ktoré vyvstali z analýzy.

Východiskové dokumenty, ktoré vznikajú z analýzy

Stratégia pre sociálne aspekty vo verejnom obstarávaní na Slovensku

Analýza bude slúžiť ako východiskový bod pre následnú tvorbu stratégie pre sociálne aspekty vo verejnom obstarávaní na Slovensku. Jej cieľom bude nájsť najoptimálnejšie spôsoby a oblasti, kde a ako implementovať sociálne aspekty vo verejnom obstarávaní na Slovensku, resp. vyšpecifikovať oblasti, pre ktoré je potrebné pripraviť v rámci projektu špecifické príručky, v ktorých budú uverejnené postupy a námety, ako uplatniť sociálny aspekt vo verejnom obstarávaní.

Následne, na základe identifikácie oblastí z vyššie uvedenej stratégie, úrad plánuje vytvoriť špecifické príručky pre oblasť sociálneho verejného obstarávania, ktoré sa budú zameriavať na špecifickú metodiku pre jednotlivé možné oblasti správneho aplikovania sociálnych inštitútov v praxi. Aktivity budú podporené školeniami za účelom dôkladnejšieho si osvojenia danej problematiky.

Zo zozbieraných relevantných údajov, skúseností a príkladov dobrej praxe bude vydaný zborník, ktorý bude opisovať zákazky vyhlásené slovenskými i zahraničnými obstarávateľmi a ktorý si kladie za cieľ slúžiť ako inšpirácia pre ostatné obstarávateľské subjekty a odbornú verejnosť.

V rámci posilnenia efektívnosti edukačného procesu v oblasti sociálnych aspektov v oblasti verejného obstarávania úrad zorganizuje workshop s medzinárodnou účasťou OECD pre zamestnancov obstarávateľských subjektov a odbornú verejnosť. Táto vzdelávacia aktivita významne obohatí proces vzdelávania o aktuálne trendy v jednotlivých členských štátoch Európskej únie.

Zoznam grafov

- Graf č. 1 - Skúsenosti s aplikáciou sociálneho aspektu z pohľadu zamestnancov obstarávateľských subjektov
- Graf č. 2 - Použitie sociálneho aspektu v súťažných podmienkach zamestnancami obstarávateľských subjektov
- Graf č. 3 - Použitie sociálneho aspektu v súťažných podmienkach z pohľadu odborníkov úradu
- Graf č. 4 - Dĺžka praxe zamestnancov obstarávateľských subjektov vo verejnom obstarávaní
- Graf č. 5 - Rozvrstvenie dĺžky praxe zamestnancov z tých zamestnancov, ktorí nemajú skúsenosť s aplikáciou SA
- Graf č. 6 - Identifikované problémy súvisiace s aplikáciou sociálnych aspektov – zamestnanci obstarávateľských subjektov
- Graf č. 7 - Identifikované obmedzenia súvisiace s aplikáciou sociálnych aspektov – zamestnanci obstarávateľských subjektov
- Graf č. 8 - Identifikované problémy súvisiace s aplikáciou sociálnych aspektov vo verejnom obstarávaní – odborníci úradu
- Graf č. 9 - Sociálne, ktoré je potrebné viac podchytiť usmerneniami, školeniami a manuálmi
- Graf č. 10 - Sociálne aspekty, ktoré majú najväčší prínos pre spoločnosť podľa odborníkov úradu
- Graf č. 11 - Identifikované prípustné formy vzdelávania